

ČEŠI V 1. SVĚTOVÉ VÁLCE

2. díl

NA FRONTÁCH VELKÉ VÁLKY

Libor Nedorost

Drahy bratře a právově:

S pozdravem, přijmete ty

moji poděkování, kde

jsem se v poslední

chvíli před odchodem

do pole, nechal na

rozloučení vyfotogra

fovat, teď však v Praze

byl jsem superbitován

d od svého kádra p. Zeman

na propuštění na

neuvěřitelně dlouho. Se

stálok vepomínkou p. p.

na Vás tuva.

Hornice 17. 11. 1915 Bratři Svoboda,

Heleterný

Bohumil Svoboda

učitel

Pertolticích

Žbraslavice

u Křtiny Hory

ČEŠI V 1. SVĚTOVÉ VÁLCE

2. DÍL

**NA FRONTÁCH
VELKÉ VÁLKY**

Libor Nedorost

Nakladatelství Libri
Praha 2006

*Tyto knihy věnuji svým dětem, malé Jitce a Mikulášovi,
kterým se omlouvám za to, že jsem si s nimi nehrál, když jsem je psal.
Současně bych rád touto cestou poděkoval své ženě Dáše za trpělivost,
kterou se mnou má, i svým rodičům a všem přátelům,
které mi život poskytl, za jejich pomoc a přátelství ve chvílích,
kdy jsem to potřeboval.*

© Libor Nedorost, 2006

Illustrations © archiv autora, 2006

© Libri, 2006

ISBN 80-7277-322-4

ISBN 80-7277-320-8 (soubor)

ISBN 80-7277-321-6 (1. sv.)

Obsah

Ediční poznámka	7
Na Bělehrad... (Srbsko)	9
Rakouský nástup na Balkán	12
„Komédie plná omylů“ – první rakouská ofenziva na Sávě a Drině ..	18
Lidské oběti války – ranění a mrtví	35
„Živí Srbia!“ aneb boj o Drinu v září a říjnu roku 1914	38
Druhý neúspěch na Drině	45
Vítězství na Drině a postup k Valjevu	60
Z Bělehradu na hranice	66
Porážka Srbska a rozpad balkánské fronty	71
Červený šátečku, kolem se toč... (Halič – léto a podzim 1914)	81
Rakousko-uherský nástup v Haliči	83
Vítězství u Krašniku	86
Bitva u Tomaszowa a Komarowa	90
U Rawy Ruské a první bitva u Lvova	97
Druhá bitva o Lvov	107
Rakouský ústup na Sanu	123
První obléhání Přemyšlu	131
Boje u Chyrowa a Samboru	137
Nepřítel nás nezdolá, musíme ustoupit hladu...	
(Halič – podzim 1914 až jaro 1915)	150
Marné pokusy o překročení Sanu	151
Druhé obléhání Přemyšlu a bitva u Limanowé – Łapanówa	158
V zimních Karpatech	167
Rakouská zimní ofenziva	177
Pád Přemyšlu	179
Zimní válka	191
Prapor budiž pluku odňat... ..	198
Vorwärts! Vorwärts... (Halič 1915)	207
Průlom u Gorlice	207
Čeští vojáci proti válce	222

Rakouský postup u Lvova a Brestu Litevského	230
Vánoce na ruské frontě 1915	247
Sluníčko zapadá za hory černé... (Itálie 1915–1916)	256
Italská zrada	256
První bitvy na Soče	262
Bílé nebezpečí – laviny	270
Monte Castelletto-Schreckenstein	281
Pátá až devátá bitva na Soči	289
Desátá bitva na Soče	306
Slovníček odborných výrazů	318
Seznam zkratek	319

Ediční poznámka

V dobové korespondenci účastníků války a v dalších dobových dokumentech byl zachován původní pravopis s výjimkou případů, kdy to bylo na závalu srozumitelnosti textu.

Pokud jde o vojenskou terminologii, armádou byl nazýván organizační útvar vojska složený z několika armádních sborů. Sbor se skládal obvykle z několika pěších brigád, jednoho pluku jízdy, jednoho pluku dělostřelectva a dále ženijních formací, vozatajstva, zdravotnické setniny, polních ambulancí, muničního parku a zásobování. Armádní sbory se označovaly římskými číslicemi, všechny ostatní útvary číslicemi arabskými.

U některých ilustrací jsou jako popisky použity citace ze vzpomínek účastníků války, uveřejněných v jednotlivých kapitolách. V tom případě je v závorce uveden autor a název jeho díla.

Poznámky jsou zařazeny za jednotlivými kapitolami.

Seznam literatury bude připojen ke 3. dílu trilogie.

Na Bělehrad...

(Srbsko)

Když Rakousko-Uhersko odevzdalo 23. července 1914 prostřednictvím svého vyslance v Bělehradě srbské vládě ultimátum, ve kterém bylo na Srbsku žádáno, aby do 48 hodin přistoupilo na přijetí podmínek, jejichž splnění by bylo znamenalo podřízení se politické kontrole podunajské monarchie, byly zraky celé Evropy upřeny na Balkán. Toto ultimátum vyvolalo zděšení nejen v samotném Srbsku, ale i ve všech evropských státech. Srbský princ, regent Alexandr zoufale žádal Rusko o účinnou pomoc v případě konfliktu a ministerského předsedu Pašiče zprávy o umírněné reakci mocností uvrhly do hluboké deprese. Přes ohromnou snahu ruských, francouzských i anglických diplomatů se však kolo dějin otočilo směrem k válce.

Ztrestání Srbska bylo pro rakousko-uherskou monarchii věcí prestiže a Rakousko-Uhersko se nechtělo vzdát myšlenky na uskutečnění trestné výpravy proti němu. Kromě toho mělo strhnout na stranu Ústředních mocností i dosud neutrální balkánské státy, hlavně Bulharsko. Odkládání úderu by bylo mělo špatný vliv na veřejné mínění doma. Konečně tu byla stále jakási skrytá naděje, že Rusko hned nevystoupí a že se zatím podaří Srbsko zdolat.

Vrchním velitelem všech rakousko-uherských sil chystajících se zaútočit na Srbsko byl jmenován polní zbrojmistr Oskar Potiorek, dosavadní nejvyšší představitel monarchie v Bosně a Hercegovině. Řada vojenských expertů navrhovala vést hlavní útok proti Srbsku ze severu z čáry Zemun – Baziaš, zatímco vedlejší operace měly pro vázání co největších sil protivníka probíhat na Sávě a Drině. Toto uskupení, alespoň podle nich, nejlépe odpovídalo zeměpisně-strategickým podmínkám budoucího bojiště. Pro naprostý nedostatek železnic a vlastně všech typů komunikací v Srbsku se totiž široké údolí řeky Moravy, otevírající se útočníku hned po překonání Dunaje, jevílo jako nejvhodnější pro manévrování velkými masami vojsk a navíc tudy vedla nejkratší a nejméně komplikovaná cesta do nitra země. Potiorek však tyto návrhy s poukazem na blízkost rumunských hranic smetl se stolu a předložil vlastní plán útoku. Aby mohly být nepřátelské síly rozdraceny co nejdříve a tím Srbové donuceni k jednání o mír, bylo podle jeho představ nutné vést ofenzivu současně ze dvou stran – jednak z Bosny přes Drinu, jednak ze severu přes Drávu. Soustředěný-

mi úderu měla rakousko-uherská vojska vytlačit nepřítele ze severozápadní části země, tzv. Mačvy, donutit ho couvnout k Valjevu a tam ho v konečné vítězné bitvě na hlavu porazit. A podle tohoto plánu také rozestavil podřízené jednotky.

„Nadešel pak den vyhlášení částečné mobilisace a hned na to jako odpověď Rusku byla nařízena všeobecná mobilisace,“ vzpomínal na tuto dobu český příslušník XVI. sboru František Častalovic. „Je těžké vylíčit shon a ruch, který se rozvinul v Mostaru za panujícího vedra 54 °C. Nejenom mezi vojskem, které bylo kvapně vystrojováno, ale i mezi civilním obyvatelstvem, hlavně zde žijícími Srbochorvaty, panovala v prvních dnech přímo panika, která byla zaviněna jednak tím, že vzdálení se z pevnosti Mostaru bylo nemožné, jednak moratoriem zdejších peněžních ústavů. V kotlině ležící Mostar a jeho malé roviny, nacházející se na břehu Narenty, byly v několika dnech přeměněny do Mostaru přicházejícími transporty lidí, koní a materiálu v přeplněné tábořiště pod širým nebem. Ceny potravin rapidně stoupaly, ač momentální nedostatek jednotlivých nedostávajících se potravin byl brzo doplněn, takže průběh mobilisace, až na malé výjimky, byl klidný, přes panující denní vedro, které se pak po západu slunce sáláním tepla z okolních kopců ještě stupňovalo. Těsně před ukončením mobilisace bylo policií odhaleno spiknutí tajného spolku proti dů-

Do Vánoc 1914 budeme opět všichni u rodinných krbů.

stojníkům mostarské posádky. Domy, v nichž bydleli důstojníci, byly označeny dvojitým křížem a důstojníci v nich bydlící měli být v ranních hodinách určitého dne povražděni. Obezřetnosti policie je co děkovat, že k tomuto krveprolití nedošlo. Před ukončením mobilisace přišlo z Dubrovníku celé velitelství XVI. sboru s tehdejšími velitelem generálem Wurmem v čele. V podvečer odchodu z Mostaru do nástupního prostoru se loučil v hotelu Narenta generál Wurm s důstojnickým sborem mostarské posádky, pak náčelníky vedoucích civilních úřadů, delší řečí, kterou zdůrazňoval, že válka se Srbskem je jenom krátko trvající epizodou ve světových dějinách, a ujišťoval nás všechny, že do Vánoc 1914 budeme opět všichni u rodinných krbů. V důsledku toho odcházeli jsme všichni do pole v letní výstroji, neboť v prosinci, jsme doufali všichni, že budeme doma.“¹

Hlavním problémem rakousko-uherského operačního plánu byla jeho komplikovanost. Generální štáb musel totiž plánovat jak vedení války proti Rusku, tak proti Černé Hoře a Srbsku. Předpokládal tudíž, že během mobilizace budou vytvořeny tři skupiny vojsk. Sled A, který se skládal z devíti armádních sborů, měl být v každém případě nasazen proti Rusku.² Takzvaná Minimální balkánská skupina měla být použita v boji proti Srbsku a Černé Hoře.³ Sled B, tvořící třetí skupinu rakousko-uherských armád, měl podle potřeby podporovat sled A v případě války s Ruskem, nebo Minimální balkánskou skupinu v případě války se Srbskem a Černou Horou.⁴ Když se po ruské mobilizaci 31. července 1914 definitivně ukázalo jako nezbytné mobilizovat i proti Rusku, rozhodl se ještě téhož dne rakousko-uherský generální štáb ponechat proti Srbsku a Černé Hoře pouze 5. a 6. armádu⁵ a vrhnout ostatní síly proti Rusku. Části sledu B převážené právě na Balkán byly vesměs, až na jednu jezdeckou divizi, odeslány na srbské bojiště, aby se zabránilo zmatkům při použití transportních linií. Přesunem šesti divizí do Haliče se sice oslabily rakousko-uherské jednotky na Balkáně, ale i tak převyšoval počet bojových jednotek určených pro balkánské bojiště rozsah sil původně určených pro Minimální balkánskou skupinu o tři divize.

Zatímco náčelník rakousko-uherského generálního štábu generál pěchoty Conrad von Hötzendorf chtěl změnu úlohy sledu B udržet v co největší tajnosti, takže o ní neinformoval ani velitele balkánských sil polního zbrojmistra Potiorka, kolovaly mezi vojáky vyloženými ve Srěmu zprávy šířené železničním personálem, že se pojedou do Haliče. V přesvědčení, že i přes vystoupení Ruska chce rakousko-uherský štáb nejprve zúčtovat se Srbskem, byl Potiorek posílen i telegramem, kterým se mu oznamovalo, že nástup „B“ zůstává beze změny. Přípravoval se tedy k ofenzivě do Srbska, které se však vstupem Ruska do vál-

ky mělo stát pouze vedlejším bojištěm. Na počátku srpna se tak rakousko-uherské jednotky skupiny B, bez nichž bylo zajištění východní fronty nereálné, namísto do Haliče začaly přesunovat k srbským hranicím.⁶

Rakouský nástup na Balkán

Pro mobilizované útvary balkánské skupiny byl mobilizačním rozkazem z 25. července 1914 určen 28. červenec jako první mobilizační den a 30. srpna byl zahájen přesun útvarů na srbské bojiště.⁷ Částečná mobilizace se týkala jednak Minimální balkánské skupiny a jednak sledu B, zesíleného ještě dvěma jezdeckými divizemi ze sledu A. Jako záloha byl mimo to mobilizován III. sbor ze Štýrského Hradce. Na balkánské frontě tak byly postaveny 2., 5., a 6. armáda, složené celkem z osmi armádních sborů,⁸ tj. 23 pěších divizí, 3 jezdeckých divizí, 8 domobraneckých brigád, 6 pochodových brigád a 8 honvédských pochodových pluků. Čtyři z pěších divizí (vesměs z Bosny a Hercegoviny) byly vyzbrojeny pro horskou válku v obtížném krasovém terénu a měly dohromady 14 horských brigád. Rakousko-uherský nástupový plán určoval jednotlivým armádám následující úkoly:

5. rakousko-uherská armáda, jejímž hlavním úkolem byl přechod Driny a průchod údolím Jadru k Valjevu, stála svou 11. horskou brigádou a 13. pěší brigádou u Zvorniku, přičemž její XIII. armádní sbor (36. a 42. pěší divize) byl u Běliny a VIII. armádní sbor (9. a 21. pěší divize) v prostoru Bělina – Brčko.

2. rakousko-uherská armáda, jejímž hlavním úkolem byl přechod Sávy u Šabace a po průchodu ke Koceljevu a Valjevu ohrožovat bok a týl srbských vojsk na Drině, stála svou 29. pěší divizí IX. armádního sboru u Rummy, přičemž její IV. armádní sbor (31., 32. a 23. pěší divize) zaujal postavení na východ od Rummy až k Zemunu a polovina 7. pěší divize (14. pěší brigáda) u Zemunu.

6. rakousko-uherská armáda, která představovala zálohu rakousko-uherských balkánských sil proti Srbsku a Černé Hoře a eventuálně pro krytí pobřeží Jadranu, měla svými hlavními silami zaujmout výchozí pozice v prostoru mezi Sarajevem a hranicemi u Višegradu. Její XVI. armádní sbor, 3 horské brigády podřízené přímo sboru a 18. pěší divize o 4 horských brigádách zaujaly postavení v prostoru jihovýchodně od Sarajeva, XV. armádní sbor, 1. a 48. pěší divize, každá o 2 horských brigádách, v prostoru kolem Višegradu a 40. honvédská pěší divize zůstala v Sarajevu.

Polní zbrojmistr Oskar Potiorek byl Conradem dlouho ponecháván v nejistotě, jaký bude úkol balkánských sil. O tom, že se stává velitelem skupiny armád

a že se 2. armáda operací proti Srbsku nezúčastní, se Potiorek dověděl od Armádního vrchního velitelství (Armeeoberkommando – AOK) až 6. srpna. Po odchodu 2. armády zbylo na srbské frontě 217 pěších praporů, 29 eskadron jezdeckta a 107 dělostřeleckých baterií. Rakousko-uherská 2. armáda, jejíž použití proti Srbsku s ohledem na plánovaný přesun na ruskou frontu vrchní velení zakázalo, byla dislokovaná od 12. do 18. srpna v Syrmii a v Banátu.¹⁰ Přesun 2. armády¹¹ na ruské bojiště byl zahájen 18. srpna a při plánovaném průběhu jej měly všechny jednotky 2. armády ukončit do 30. srpna. Přetíženost železničních tratí a vtažení IV. armádního sboru do bojů proti Srbům však nejenže narušily časový plán přibližně o týden, ale způsobily nemalou starost vrchnímu velení, které pocítovalo výrazně nepřítomnost temešvárského VII. a budapešťského IV. armádního sboru při zahajovacích bojích ve Východní Haliči.¹²

Srbská armáda, která čítala přibližně 300 000 mužů tzv. první, druhé a třetí výzvy, měla na rozdíl od svého nepřítele poměrně bohaté bojové zkušenosti získané ve dvou tzv. balkánských válkách. Jednotky první a druhé výzvy tvořily pravidelnou armádu v celkovém počtu asi 10 divizí pěchoty a 3 divizí jízdy. Jednotky třetí výzvy, složené ze starších mužů a nedostatečně vycvičených mladíků, měly hodnotu asi 15 pluků. Na nově získaných územích se připravovala výstavba několika dalších divizí, zatím však pro ně chyběla příslušná výzbroj a výstroj, na jejichž pořízení se chudému Srbsku nedostávalo peněz. Nástupový plán srbské armády připravený pro válku s Rakouskem-Uherskem vycházel z geografické polohy země a výrazné početní převahy nepřítele a byl tedy pochopitelně defenzivní. Proti nenadálému přepadu bylo Srbsko do značné míry velmi kvalitně zabezpečeno samotnou přírodou. Hranice tvořily obtížně překročitelné a dobře hájitelné řeky Dunaj, Sáva a Drina, za kterými se táhly mohutné horské hřebeny a rozsáhlé husté lesy. Velmi řídká síť až neuvěřitelně nekvalitních cest přestávala po prvním větším dešti existovat a měnila se v bezednou blátivou tůň, železnic bylo v zemi jen několik (část z nich dokonce jen úzkorozchodných) a nedostatečně výkonných.

Přímá obrana hranic měla být v případě války svěřena jen menším silám, zatímco soustředění hlavních operačních sil se mělo uskutečnit na velmi výhodné vnitřní linii Svilajnac – Polanka – Arandjelovac – Lazarevac – Valjevo. Ta ležela ve špatně přístupném kopcovitém terénu asi 40–60 km od hranic a její boky kryl od východu masiv planiny Beljanica, ze západu pak planina Medvednik. Zvolená obranná linie, jejíž hloubka dovoľovala pohodlné rozmístění operačních jednotek i příslušných služeb, navíc přetínala cesty vedoucí do centrálního Srbska a umožňovala případné soustředění sil na kterémkoliv zvoleném směru. Nesmírně důležité bylo i to, že ji s velkou nadějí na úspěch mohly

proti silnějšímu nepříteli bránit poměrně slabé vlastní síly. Se zřetelem na geografickou polohu, charakteristiku terénu, význam pravděpodobných operačních směrů nepřítele a velký nepoměr sil byl srbský nástupový plán vytvořen zcela realisticky a plně daným okolnostem vyhovoval. Byl dostatečně elastický a dával možnost rychlého a účinného manévru ve všech předpokládaných a potřebných směrech. A jak ukázaly příští válečné události, dokázal se rychle přizpůsobit i dříve nečekaným situacím.

V období „střežení hranic“ toto zabezpečovaly mírové pohraniční orgány zesílené na obzvláště důležitých úsecích dobrovolnickými jednotkami, tzv. odděly komitů. Poměry v nich se od poměrů v řadové armádě značně lišily. Mužstvo bylo podrobeno nejtužší kázni a při vykonávání rozkazů se od něho očekávala maximální poslušnost, sebezapření a krajní obětavost. Jeho úkolem bylo v případě ofenzivy přejít ještě před jednotkami vlastní armády na území nepřítele, proniknout do jeho týlu a tam ničit komunikace a vyvolávat všeobecnou paniku, v Bosně a Hercegovině se pak pokusit vyvolat povstání místního obyvatelstva. K tomu účelu byly již před válkou vypracovány seznamy důležitých silnic, železnic, tunelů a mostů na území monarchie, které by v případě konfliktu bylo třeba zničit nebo alespoň vážně poškodit. V případě defenzivy a ústupu měli komitové vyvolávat u civilního obyvatelstva co největší odpor proti okupan-

*Náčelník generálního štábu
Conrad von Hötzendorf*

tům, provádět záškodnickou činnost, nepřítele neustále znepokojovat a brzdit jeho postup. Zvláštní menší oddíly byly cvičeny v případech nepřátelských zásobovacích kolon, odpočívajících jednotek a nejrůznějších skladišť a správních jednotek, a to ve dne i v noci. Vybraní obzvláště odvážní jedinci měli být zařazeni do speciálních teroristických komand soustředících se na bezohledné a všemi prostředky prováděné atentáty na významné a vedoucí osobnosti nepřítele. Za velitele komitských odredů byli vybíráni zkušení důstojníci obeznámení již v míru s danými úkoly. Jednotky byly sestavovány z dobrovolníků z nejbližšího okolí, měly různou sílu a dělily se na roty o asi 90 mužích.

Přestože již Potiorek věděl, že s 2. armádou nemůže počítat, chystal se k útočnému způsobu boje. Rakousko-uherské síly byly rozestaveny tak, že mohly zasadit hlavní úder pouze od západu. Na dolní Drině soustředěná 6. armáda polního zbrojmistra Potiorka¹³ měla postupovat ve směru na Užici, zatímco 5. armáda generála pěchoty Liboriuse Franka na sever od ní dostala za svůj první úkol dobytí 100 km vzdáleného Valjeva. Úkolem 2. armády generála jezdecka Böhm-Ermolliho bylo provádět demonstrativní útoky od Dunaje a Sávy na jih, a tím poutat část srbské armády. Tento plán měl ovšem několik výrazných slabín. Rakousko-uherská 6. armáda nebyla ještě k útoku připravena a k tomu, aby mohla skutečně Srby ohrozit, se musela ještě vypořádat s černohorskou ar-

mádou, která kryla levý bok spojených srbsko-černohorských sil. Dalo se proto předpokládat, že 6. armáda začne ofenzivu až okolo 18. srpna. To znamenalo, že 5. armáda měla útočit pět dní bez větší součinnosti se svým jižním sousem. V den, kdy 5. armáda zahájila přechod Driny, vydal Potiorek 6. armádě direktivu pro její činnost ve dnech 13. až 17. srpna. Podle toho vydali velitelé sarajevského XV. a dubrovnického XVI. sboru své rozkazy. Patnáctý sbor pochodoval k Drině, XVI. sbor musil však na cestě k Limu překonat odpor černohorských vojsk. Velitel sboru si byl do té míry jist, že dosáhne svého cíle, že vydal rozkaz na několik dní dopředu pro postup od 14. do 17. srpna. Sbor postupoval ve dvou skupinách. Severní skupina pod velením generála Gabriela, tvořená 1., 2. a 13. horskou brigádou, postupovala přes sedlo Kozara na Čajniče, odtud na východ na Dakoviči a Zabrdže a na Lim u Ustibaru. Jižní skupina generála Trollmanna, složená ze 4., 5., 6. a 8. horské brigády, měla za úkol útočit jednak na Plevlje, odtud pak na Prijepolje, jednak přes Papratno – Boljanič – Požegamac na Priboj. Ani XV., ani XVI. sbor nenarazily při svém postupu na valný odpor. Během 20. srpna rozvinul velitel XV. sboru své jednotky severně a severozápadně od Višegradu, který byl dobyt 40. zeměbranceckou divizí.¹⁴ Také XVI. sbor nenarazil na valný odpor. Srbské jednotky před ním ustoupily 20. srpna ráno na východ a jen zadní voje kladly u Uvace odpor rakouské 6. horské brigádě. Obě armády zůstaly separovány nejen v čase, ale navíc i v prostoru, nehovoře již o tom, že také kooperace s 2. armádou byla kvůli Sávě velmi problematickou záležitostí. Další věc, kterou Potiorek podcenil, bylo výtečné rozestavení protivníkových sil: hraniční řeky byly cloněny jen slabší částí sil (proti 6. armádě Černohorci a užická skupina, proti 5. armádě 3. armáda), zatímco jejich jádro (1. a 2. srbská armáda) zůstávalo v ústředním postavení před Kragujevací, odkud mohli Srbové vyrazit jak proti 2., tak 5. rakousko-uherské armádě. Záhy se mělo ukázat, že Srbové se demonstracemi 2. armády nedali příliš dlouho oklamat.¹⁵

„Dne 10. srpna jsme přijeli do Rjeki a večer nás naložili na loď Belvedere,“ vzpomínal na vystoupení litoměřických domobranců proti Černé Hoře Josef Chalupecký. „Bylo krásné počasí a tak se nám nechtělo ani spát. Doprovázely nás cestou ryby přes metr dlouhé, házeli jsme jim celé vky chleba, a tím jsme se trochu pobavili. V přístavě Neum vyšoupli nás na skálu, loď se obrátila, odjela zpět a my tam zůstali jako Robinsonové. Ani páni oficíři nevěděli si rady, neboť nevěděli, kde vlastně jsme. Ráno 12. srpna nastoupen pochod po skalách za strašného vedra. První nám padl přítel Mrázek u rybníka, kde byl malý pohov. Víno bylo laciné, litr za 6 krejcarů, potom byl pochod až do 11 hodin v noci, kdy jsme se dostali do městečka Medkoviči; tam nás zavedli do tabákové to-